

Ας ανοίξωμε το Τριώδιο με την ταπείνωση

[Ορθοδοξία](#) / [Πνευματική ζωή](#)

[Σοφία Μπεκρή, φιλόλογος-θεολόγος](#)

Η Εκκλησία μας δεν μας αφήνει απαραμύθητους. Η μία εορτή διαδέχεται την άλλη και όλες μαζί συμβάλλουν προοδευτικά στον κοινό στόχο, που είναι η πνευματική και ψυχική μας ανάταση και, εν τέλει, η σωτηρία μας. Εξ άλλου, «βίος ανεόρταστος μακρά οδός απανδόκευτος», έλεγαν και οι αρχαίοι.

Με την εορτή της Υπαπαντής και του σαραντισμού του Κυρίου ολοκληρώνεται η εορταστική περίοδος των Χριστουγέννων και μαζί της ο λειτουργικός κύκλος των ακινήτων εορτών. Στην συνέχεια, με το άνοιγμα του Τριωδίου ξεκινά μια νέα λειτουργική περίοδος, αυτή των κινητών εορτών, που μας οδηγεί στο κορυφαίο γεγονός της Αναστάσεως του Κυρίου και, μακάρι, της δικής μας συναναστάσεως.

Να, λοιπόν, γιατί λέμε ότι η Εκκλησία, διά των σοφών Πατέρων και των εμπνευσμένων υμνογράφων, δεν μας αφήνει χωρίς πνευματική τροφή, χωρίς διδάγματα και μηνύματα για την σωτηρία μας, ώστε να μην έχωμε δικαιολογία ότι δεν γνωρίζομε η ότι δεν βρήκαμε οδοδείκτες στην πορεία μας. Ακόμη και όταν

χωλαίνωμε, ολισθαίνωμε και κάποιες φορές πέφτωμε η παρεκκλίνωμε, πάλι, με καλή προαίρεση και τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ξαναβρίσκομε την δύναμη να ανορθωθούμε και να συνεχίσωμε την σωτηριώδη πορεία μας. Αδικαιολόγητοι εντελώς είμαστε μόνον όταν επιμένωμε και παραμένωμε πεισματικά στο ολίσθημά μας, διότι «το πίπτειν ανθρώπινον, το μένειν εν τη αμαρτία σατανικόν, το δε μετανοεΐν θείον» (Ιερός Χρυσόστομος).

Στο άνοιγμα, λοιπόν, του Τριωδίου η Εκκλησία μας τοποθετεί ένα τέτοιο διδακτικό παράδειγμα για την πνευματική μας κατάρτιση, με την αναφορά σε δύο αντιπροσωπευτικούς τύπους, τον Φαρισαίο και τον Τελώνη, οι οποίοι δεν κατονομάζονται, ακριβώς διότι πρόκειται για χαρακτήρες, διά των οποίων επαινούνται η επικρίνονται αντίστοιχες συμπεριφορές.

Το παραπάνω γίνεται φανερό στην υμνογραφία της ημέρας, η οποία «ερμηνεύει» ποιητικά τα αναγνώσματα που προηγούνται, εμπλουτίζοντας, μάλιστα, το περιεχόμενό των με λόγια πατέρων. Στα τροπάρια, ιδιαιτέρως, του Κανόνος, κατά τον Όρθρο, αντιδιαστέλλονται με έμφαση και πλούσια εκφραστικά σχήματα αφ' ενός μεν η υψηγορία και η κenoδοξία του Φαρισαίου, αφ' ετέρου δε η ταπείνωση και η συντριβή του Τελώνου.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την διδακτική αυτήν περικοπή (Λουκ. ιη' 10-14), «άνθρωποι δύο ανέβησαν εις το ιερόν προσεύξασθαι». Μόνον που ο ένας, ο Φαρισαίος, «σταθείς προς εαυτόν προσήχετο», δεν αναφερόταν δηλαδή στον Θεό, δεν έλεγε πράγματα που αφορούσαν τον Θεό αλλά τον εαυτό του. Ένας σύγχρονος, βεβαίως,

καθ' όλα τυπικός θρησκευόμενος, όπως ήταν και ο Φαρισαίος στην εποχή του, θα αναρωτηθή με απορία: «Μα δεν ενδιαφέρει τον Θεό, εάν εκτελώ η όχι τα θρησκευτικά μου καθήκοντα, εάν νηστεύω, εάν προσφέρω την βοήθειά μου στους συνανθρώπους μου, εάν εξομολογούμαι, εάν κοινωνώ;»

Την απάντηση στον Φαρισαίο της περικοπής και σε κάθε «Φαρισαίο των καθηκόντων» την δίνουν πολύ εύστοχα οι φωτισμένοι Άγιοί μας όλων των εποχών. Αναφέρω ενδεικτικά δύο παραδείγματα: το πρώτο από την Παλαιά Διαθήκη, οπότε ο Κύριος, διαλεγόμενος με τον λαό διά στόματος του προφήτου Ησαΐου, λέει χαρακτηριστικά ότι δεν τον ενδιαφέρουν οι θυσίες, οι νηστείες, οι τιμές και οι δεήσεις του, τις οποίες «μισεί και αποστρέφει απ' αυτές τους οφθαλμούς Του»(!), αλλά ζητεί, για να τους ακούση, την εκπλήρωση βασικών προϋποθέσεων, όπως «να καθαριστούν από τις πονηρίες», «να πράττουν το καλό», δηλαδή «να λυτρώνουν τον αδικούμενο, να δικαιώνουν την χήρα και το ορφανό», και γενικώς «να εκζητούν την δικαία κρίση Του». Καταλήγει, μάλιστα, με νόημα ο Ησαΐας-Κύριος: «εάν θέλητε και εισακούσητέ μου, τα αγαθά της γης φάγεσθε□ εάν δε μη θέλητε μηδέ εισακούσητέ μου, μάχαιρα υμάς κατέδετα (=θα σας φάη)» (Ησ. α' 10-20).

Αφ' ετέρου, ο Όσιος Εφραίμ ο Σύρος απαντάει με την σειρά του στους Χριστιανούς των τύπων και όχι της ουσίας: «ματαία πάσα άσκησις, πάσα εγκράτεια, (...) πάσα πολυμάθεια ταπεινοφροσύνης εστερημένη» (Εφραίμ Σύρου, Προς καθαίρεσιν υπερηφανείας, στο Έργα, τομ. Α', σσ. 83-84).

Εξ άλλου, ο ίδιος ο Κύριος απευθύνει στους Φαρισαίους εκείνα τα φοβερά «Ουαί», για την υποκριτική των συμπεριφορά και για την κακία και αναλγησία των σε βάρος του λαού: «έξωθεν μεν φαίνεσθε τοις ανθρώποις δίκαιοι, έσωθεν δε μεστοί εστε υποκρίσεως και ανομίας.» (Ματθ., κγ' 28). Προτρέπει, μάλιστα: «ο δε μείζων υμών έσται υμών διάκονος. όστις δε υψώσει εαυτόν ταπεινωθήσεται, και όστις ταπεινώσει εαυτόν υψωθήσεται.» (ο.π. 11-12). Άλλωστε το ύψιστο παράδειγμα ταπεινώσεως το έδωσε ο ίδιος, με την εσχάτη «πτωχεία» Του, διότι, εάν και Θεός, εν τούτοις έλαβε «δούλου μορφήν» και μάλιστα έγινε «υπήκοος μέχρι θανάτου» για την σωτηρία μας.

Απέναντι στον κομπαστή αλλά και αυτάρεσκο Φαρισαίο, ο οποίος αισθάνεται ανωτερότητα μέσα από την ταπείνωση όλων των άλλων («ουκ ειμί ώσπερ οι λοιποί των ανθρώπων...»), ο Ευαγγελιστής Λουκάς και η Εκκλησία μας προβάλλει την περίπτωση του αμαρτωλού αλλά ταπεινού τελώνου, που συντετριμμένος αναφωνεί προς τον Κύριο: «ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ». Οποία διαφορά ύφους και ήθους! Ο ένας στέκεται αγέρωχα και ζητάει αυτοδικαίωση, ο άλλος στέκεται παράμερα, μην τολμώντας ούτε τους οφθαλμούς του να υψώσει στον ουρανό, «διά το πλήθος των αμαρτιών» του, και το μόνο που επιζητεί είναι το έλεος του Κυρίου.

Ο δε Κύριος του ελέους και της αγάπης δεν ήλθε στον κόσμο, για να καλέση δικαίους, ή «τους πεπειθότας εφ' εαυτούς ότι εισί δίκαιοι και εξουθενούντας τους λοιπούς» (Λουκ. ιη' 9), όπως ο Φαρισαίος, αλλά ήλθε, για να καλέση «αμαρτωλούς εις μετάνοιαν». Έτσι, λοιπόν, δικαίωσε τον αμαρτωλό αλλά ειλικρινώς μετανοούντα Τελώνη και όχι τον τυπικά ενάρετο πλην όμως υποκριτή Φαρισαίο.

Το μήνυμα από την πρώτη αυτήν διδακτική περικοπή του Τριωδίου είναι σαφές: Εάν θέλωμε και εμείς με την σειρά μας να εύρωμε χάρη και έλεος από τον μόνο αληθινό και δικαιοκρίτη Κύριο και Θεό, δεν έχουμε παρά να ακολουθήσωμε το παράδειγμα του Τελώνου, ο οποίος συναισθανόμενος «την πληθύν των αμαρτιών» του, ζητούσε με συντριβή το έλεός Του: «Κύριε, ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ και ελέησόν με».

Ο Κύριος, ασφαλώς, αναγνωρίζει την δυσκολία που έχει η μετάνοια, αλλά εκτιμάει και την ειλικρινή προαίρεση -αρκεί να είναι ειλικρινής- και δεν εξουθενώνει τον μετανοούντα. Γι' αυτό «υπερηφάνοις αντιτάσσεται, ταπεινοίς δε δίδωσι χάριν» (Επιστολή Ιακώβου, δ' 6). Να, γιατί οι Πατέρες θεωρούν την ταπείνωση κορυφαία αρετή και την ονομάζουν «υψοποιό», διότι εκείνη μας ανεβάζει στα μάτια του Κυρίου -και όχι των ανθρώπων- και μας εξυψώνει ενώπιόν Του.

Ας κάνωμε, λοιπόν, εμείς το πρώτο βήμα, ας αποκτήσωμε δηλαδή συναίσθηση της αμαρτωλότητός μας και ας αποκαταστήσωμε την σχέση μας με τον Θεό και με τον συνάνθρωπό μας, που είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την συνέχιση του πνευματικού μας αγώνα, και τότε Εκείνος, με την χάρη και το έλεός Του, θα αναπληρώση τα ελλείποντα.

Αυτό εξ άλλου είναι και το νόημα του κατανυκτικού Τριωδίου, να μετανοούμε ειλικρινά και να προαγώμαστε πνευματικά, ζώντας «σωφρόνως, δικαίως και ευσεβώς», ώστε να κερδίσωμε και πάλι τον χαμένο διά της ανυπακοής και αμετανοησίας Παράδεισο.

Συνεπώς, «εαυτούς αδελφοί ταπεινώσωμεν», «στεναγμούς τελωνικούς τω Κυρίω προσοίσωμεν» (= ας προσφέρωμε), ώστε να επιτύχωμε την σωτηρία από τον μόνο Σωτήρα Κύριο, τον παρέχοντα «πάσι τοις μετανοούσι» άφεση και αιωνία λύτρωση. Γένοιτο!

Καλό πνευματικό Τριώδιο, με κατάνυξη και ταπείνωση!

<https://bit.ly/3JU6P3I>